

Електронен бюлетин
Регионален исторически
музей – София

Бр. 04/2021

E-BULLETIN
REGIONAL HISTORY
MUSEUM – SOFIA

Vol. 04/2021

© Издателство на Регионален исторически музей – София

© Publishing of Regional History Museum – Sofia

София
2021

*“Е-бюлетин” е периодично научно
електронно издание на Регионален
исторически музей – София*

*“E-Bulletin” is a periodical scientific
electronic edition of Regional History
Museum – Sofia*

Съставители

*д-р Александър Станев (РИМ–София)
Цветозар Йотов (РИМ–София)*

Senior editors

*Alexander Stanev, PhD (RHM–Sofia)
Tzvetozar Yotov (RHM–Sofia)*

Редакционна колегия

*доц. д-р Венета Ханджийска-Янкулова
(РИМ–София)
гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова
(СУ „Св. Климент Охридски“)
д-р Марио Филипов (РИМ–София)
Елена Николова (РИМ–София)*

Editorial board

*Veneta Handzhiyska-Yankulova,
Assoc. Prof., PhD (RHM–Sofia)
Iliana Borisova-Katsarova, Chief Assist.
Prof., PhD (SU “St. Kliment Ohridski”)
Mario Filipov, PhD (RHM–Sofia)
Elena Nikolova (RHM–Sofia)*

Техническо оформление

д-р Александър Станев

Layout

Alexander Stanev, PhD

*Регионален исторически музей –
София*

*Regional History Museum –
Sofia*

ISSN 2603-4247

**София
2021**

ЕЛЕКТРОНЕН БЮЛЕТИН E-BULLETIN

Регионален
исторически
музей – София

Regional History
Museum – Sofia

<http://www.sofiahistoremuseum.bg/bg/>

<http://e-bulletin.sofiahistoremuseum.bg/bg/>

Бр. 04/2021

ISSN 2603-4247

Vol. 04/2021

Съдържание Content

Археология Archaeology

КЪСНОХАЛКОЛИТНА КЕРАМИКА ОТ ГЕРМАНСКОТО КАЛЕ, С. ГЕРМАН, СОФИЙСКО

Маргарита Попова

*LATE CHALCOLITHIC POTTERY FROM GERMANSKO KALE, VIL-
LAGE OF GERMAN, SOFIA CITY REGION*

Margarita Popova

..... 3–11

БРОНЗОВИ КРАЧЕТА С ФОРМА НА ПЕЛТА ОТ СЕРДИКА

Марио Иванов

COOPER ALLOY PELTATE FEET FROM SERDICA

Mario Ivanov

..... 13–18

КЪСНОАНТИЧЕН ЗИДАН ГРОБ ОТ ЗАПАДНИЯ НЕКРОПОЛ НА СЕРДИКА

Юниан Мешеков, Илиана Борисова-Кацарова, Надежда Атанасова,
Владимир Цветков

LATE ANTIQUITY MASON TOMB FROM THE WESTERN NECROPOLIS OF SERDICA

Yunian Meshekov, Iliana Borisova-Katsarova, Nadezhda Atanassova, Vladimir Tzvetkov

..... 19–46

СИСТЕМНИ ТЕРЕННИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИЗДИРВАНИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА СТОЛИЧНА ОБЩИНА ПРЕЗ 2020 Г. (ГЕРМАН И ЛОЗЕН)

Александър Станев, Методи Златков

ARCHAEOLOGICAL FIELD SURVEYS IN THE AREA OF SOFIA MUNICIPALITY 2020 (GERMAN AND LOZEN)

Alexander Stanev, Metodi Zlatkov

..... 47–77

История

History

СЪЮЗЪТ НА БЪЛГАРСКИТЕ ХУДОЖНИЦИ ПО ВРЕМЕ НА „НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧНАТА ВЛАСТ“ 1944–1950 Г.

Теодора Мешекова

THE UNION OF BULGARIAN ARTISTS DURING THE “PEOPLE’S DEMOCRATIC” GOVERNMENT 1944–1950

Theodora Mesheкова

..... 81–93

Музеология

Museology

ВРЕМЕННА ИЗЛОЖБА НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – СОФИЯ „ПРИЛОЖНО ЗЛАТАРСКО ИЗКУСТВО“ (3 ЮНИ – 26 СЕПТЕМВРИ 2021 Г.)

Кателина Салтирова-Павлова

TEMPORARY EXHIBITION OF THE REGIONAL HISTORY MUSEUM – SOFIA “APPLIED GOLDSMITH’S ART” (JUNE 3RD – SEPTEMBER 26TH, 2021)

Katelina Saltirova-Pavlova

..... 97–110

**ВРЕМЕННА ИЗЛОЖБА НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ –
СОФИЯ „ГЕОРГИ СТ. РАКОВСКИ И СОФИЙСКИТЕ ВЪЗРОЖДЕНЦИ“ (13
АПРИЛ – 31 МАЙ 2021 Г.)**

Десислава Първанова

**TEMPORARY EXHIBITION OF THE REGIONAL HISTORICAL MUSEUM –
SOFIA “GEORGI ST. RAKOVSKI AND SOFIA REVIVALISTS” (APRIL 13TH – MAY
31ST, 2021)**

Desislava Parvanova

..... 111–117

СПОМЕНИ ОТ СОФИЯ

Марияна Маринова

MEMOIRS FROM SOFIA

Mariana Marinova

..... 119–127

**МЯСТОТО НА СЪВРЕМЕНОТО ИЗКУСТВО В РЕГИОНАЛЕН
ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – СОФИЯ. ВРЕМЕННИ ЕКСПОЗИЦИИ НА
СЪВРЕМЕННИ БЪЛГАРСКИ ХУДОЖНИЦИ ПРЕЗ 2021 Г.**

Христина Грозданова

**THE PLACE OF CONTEMPORARY ART IN THE REGIONAL HISTORY MUSEUM
– SOFIA TEMPORARY EXHIBITIONS OF CONTEMPORARY BULGARIAN
ARTISTS IN 2021**

Hristina Grozdanova

..... 129–149

Културно-историческо наследство Cultural Heritage

**БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ВО ОБЛАСТТА НА НЕДВИЖИМОТО
КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО С АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОФИЛ (1878–1944 Г.).
ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕГЛЕД**

Даниел Иванов

**BULGARIAN LEGISLATION IN THE FIELD OF IMMOVABLE CULTURAL
HERITAGE WITH ARCHAEOLOGICAL PROFILE (1878–1944). HISTORICAL
REVIEW**

Daniel Ivanov

..... 153–163

Музеология
Museology

**МЯСТОТО НА СЪВРЕМЕННОТО ИЗКУСТВО
В РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – СОФИЯ.
ВРЕМЕННИ ЕКСПОЗИЦИИ НА СЪВРЕМЕННИ БЪЛГАРСКИ
ХУДОЖНИЦИ ПРЕЗ 2021 Г.**

Христина Грозанова

Вече повече от 5 години след откриването на новата постоянна експозиция на Музея за история на София в реставрираната сграда на бившата Централна минерална баня великолепният паметник на архитектурата се превръща и в място за представяне на съвременно изкуство. Освен голям брой изложби, представящи артефакти, експонати, предмети, художествени произведения и архивни фотографии, свързани с историята на града, в залите на музея, както и на филиалите му, често се провеждат и изложби на съвременни български и чуждестранни автори, авторски колективи и организации. За изминалите няколко години музеят постепенно се превръща в траен партньор на няколко от най-големите, регулярно провеждани събития, свързани с развитието на съвременния художествен живот в столицата. Сред тях са Хартиният арт фест, DA Fest – international digital art festival, Биенале на илюстрацията и др. Освен тях, също ежегодно се представят изложби, свързани с образователни програми, както и изложби на автори, работещи в различни области.

Въпреки всички премеждия и промени, настъпили в последно време, през 2021 г. Регионален исторически музей – София успя да осъществи голяма част от планираните събития и изложби. Със затоплянето на времето и подобряването на обстановката в страната, за разлика от обикновено, лятото се оказва предпочитано за провеждането на събития. През юни в залите на АККК „Сердика“ – един от филиалите на РИМ–София, намиращ се в Ларгото – всички минаващи през подлеза се запознаха с проекта „Интимност и спектакъл в епохата на социалните медии“, част от Sofia Art Projects, който включва откриване на изложба, кураторски тур, пърформанс, представяне на танцов проект и др.

Христина Грозданова

На 1 юли 2021 г. в една от изложбените зали на същия комплекс се откри изложбата „Детски щрихи“. Въпреки цялата несигурност, с която вече свикнахме да подготвяме всички събития, Минчо Тодоров успя да представи своите ученици – Белослава Дончева, Кристияна Дончева, Валери Михайлов, Марин Михайлов, Сирма Докева, Мира Динова, Ема Асова, Албърт Бистрев, Рада Ангелова, Борис Тодоров, Ралица Милкова Явора Велчева, Петя Стоева, Иван Стоев и Дарина Александрова в навечерието на Европейската нощ на музеите. Тя се проведе на 3 юли 2021 г. и творбите на децата радваха всички посетители и почитатели на инициативата.

Още съвсем млад, преди да вземе решението да създаде своя собствена школа, Минчо Тодоров работи с деца. Един от първите моменти на зараждане на тази идея е когато той, заедно със свои колеги от Националната художествена академия (НХА) започва да преподава безвъзмездно рисуване и английски на деца на бежанци в София. Също така силно му повлиява връзката, която изграж-

Обр. 1–3. Откриване на изложбата „Детски щрихи“.

да с местните деца, участвайки в първия симпозиум в памет на Владимир Димитров Майстора в с. Шишковци, където те го следвали. Спомня си и казва: „Бяха като агитка след мен по улиците и тогава ми стана ясно“. Раждането на собствената му дъщеря – Пролет, както и вероятността тя и племенникът му да не бъдат сред малкото деца, които имат късмет да бъдат приети в детска градина, го мо-

тивира да тръгне по нелекия път да създаде собствена школа, да създаде онова мечтано място, което винаги си е представял, където да пресъздаде чувството от своето собствено детство, да съхрани духа на преподаване на онези големи майстори, от които е имал късмета да се учи. Сред тях са Тома Трифоновски, Крум Митов, Делчо Пъков, Дарина Цурева, Петър Недков, Ангел Станев, Симеон Симеонов, Анна Иванова и др. „Учил съм при много утвърдени майстори, израснал съм сред тях и точно това чувство искам да предам на децата“, казва Минчо. Той иска не само да им показва да работят с различни техники, но и да се чувстват свободни, да опитват и да експериментират с материалите. Младият преподавател смята, че също толкова важно е да им разказва, да споделя с тях за личности, които вдъхновяват и впечатляват самия него. Едно от най-важните неща, което отличава подходът на Минчо Тодоров в работата с деца е решението, когато е възможно да запознава децата с такива хора, хора които той познава или открива именно, за да ги представи на своите ученици. Провеждането на уроци, срещите с художници, както и с различни специалисти повлиява най-силно на децата.

Обр. 4. Минчо Тодоров в център „Деца слънца“.

Обр. 5. Насимо (Станислав Трифонов) в център „Деца слънца“.

Минчо споделя как учениците не могли да повярват, че Насимо, за когото са чували по телевизията, наистина е щастлив да се срещне с тях, да им разказва и да разговаря с тях.

Друга частица от вдъхновението за тази школа произлиза от друг детски спомен на нейният създател – за школата по орнитология към БАН. На това се дължи и регулярното гостуване на специалисти от различни области на зоологията в школата „Деца слънца“. Всички деца малко или повече обичат животни и навярно няма дете, което да не рисува животни, но учениците в тази школа имат незабравими спомени от възможността да докоснат екзотични видове и да научат любопитни факти за тях. Още един така незабравим спомен за изброените в началото деца е и първото им участие в изложба, подготовката, подреждането на техните собствени творби в истинска изложбена зала, с рамки и етикети с имената им. Независимо с какво ще се занимават, дали ще станат художници или не, навярно чувството от този миг завинаги ще остане в техните сърца – чувството да застанат заедно със своя преподавател пред събралите се в тяхна чест родители и гости, да чуят ръкопляскане за своите картини, да почувстват одобрението за направеното с часове работа, старание и обич.

Обр. 6. Плакат на изложбата „Детски щрихи“.

През октомври 2021 г. в или АККК „Сердика“ е представена и изложбата „Спрялото време“ на Христо Христов, подготвена по случай неговата 60-годишнина.

На 17 юни в „Триъгълна кула на Сердика“, още един от филиалите на РИМ–София, се откри самостоятелна изложба на Мария Крумовска. Тя е родена в София през 1956 г. В духа на обичайната така започваща биография, която продължава със завършването на Националната художествена академия е действително важно да споменем обучението и при проф. Венко Колев в специалност „Керамика“. Там тя се запознава и с друг, също така важен и достоен художник, тогава млад преподавател – Красимир Джидров. Той остава неин верен приятел, неин най-жесток критик, опора, подкрепа и вдъхновител за повече от 40 години.

В настоящата изложба, организирана по случай навършването на 65 години на художничката, са подбрани произведения, които представят многообразието на нейният творчески опит.

Най-ранна сред избраните творби е графика с туш от началото на 80-те години. Носеща белезите на времето, реставрираната картина, показана заедно с три от новите работи в изложбата, проследява развитието на една от емблематичните за творчеството на Мария Крумовска теми – тази за жената. Големи и малки по формат творби, в различни техники – туш, въглен, креда, ни срещат

Обр. 7. Откриване на изложбата на Мария Крумовска от директора доц. д-р Венета Ханджийска-Янкулова.

с жената – красива, нежна, чувствена, силна, въздействаща, разпознаваема. Такива са „Жените“ на Мария Крумовска, такава е тя.

Също характерни за творчеството на художничката са картините, в които посредством убедителни изображения на различни животни са представени действителни хора. Такива например са две композиции с мечки. „За Тина от мама“, малка по формат, но много въздействаща рисунка с туш от 2009 г.,

Обр. 8. Мария Крумовска, „Жена“ – туш, 1987 г.

Обр. 9. Мария Крумовска, „Жена“ – въглен, 2021 г.

Обр. 10. Мария Крумовска, „Жена“ – въглен и креда, 2021 г.

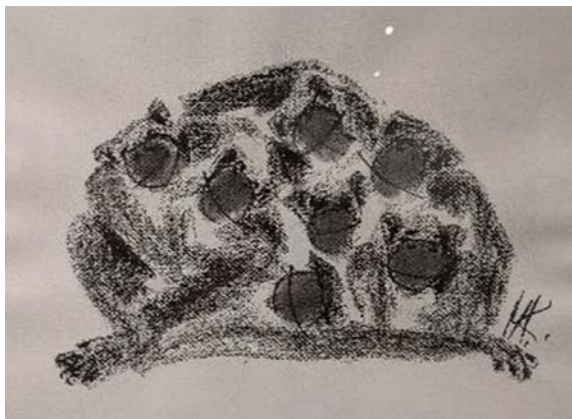
разкрива безмерната обич на силната майка, закриляща и подкрепяща, представена като мечка с малко мече. Навярно не целенасочено, композицията където откриваме художничката прегърнала своето дете, е много сходна с традиционната християнска иконография на Богородица с Младенеца. Повече от 10 години по-късно, Мария Крумовска отново е вдъхновена, силна и непоколебима „мечка“ в акварела „На баба и внуче“ от 2021 г. Серия от маймуни, нарисувани в различни композиции и техники от 2012 г. представя дипломиралите се тогава седем студенти от специалност изкуствознание в НХА. Макар и не поименно назовани, животните на Мария Крумовска често имат човешки черти и именно убедителното внушение за техния характер, ги прави толкова въздействащи. Ако дакелите закачливо въртят опашки и ни карат да се усмихваме, разглеждайки изложбата,

Обр. 11. Мария Крумовска, „За Тина от мама“ – туш, 2009 г.

Обр. 12. Мария Крумовска, „На баба и внуче“ – акварел, 2021 г.

то други ни внушават чувство за спокойствие, обич, радост и навярно всички контрастни преживявания на авторката. Една от най-малките по размер картини, орел, нарисуван с туш, ни кара да се изправим и с уважение да преминем пред строгия поглед на силната и величествена птица.

Обр. 13. Мария Крумовска, „Маймуни“ – въглен, 2012 г.

Обр. 14. Мария Крумовска, „Орел“ – туш, 2021 г.

През последните 2 години Мария Крумовска, вдъхновена от творчеството на Пиер-Джозеф, рисува различни серии от картини пресъздаващи красотата и многообразието на цветята и живата природа в за изложбената зала. В изложбата са показани повече от 30 избрани акварела, както и една различна, нетипична за творчеството на художничката картина с голям формат. „Лавандула“ с височина над метър и половина е представена за първи път в изложбата „Пролетни цветя“, организирана от ДАФНИ и „Цветен лабиринт“ през април 2021 г. в София и на изложението „Флора‘2021“ в Бургас през май.

Обр. 15. Мария Крумовска, „Карамфил“ – акварел, 2020 г.

Впечатляващи сред близо 100 живописни и графични произведения в изложбата са и творбите от керамика и порцелан. Най-ранната от тях е „Жена“, направена на пленер в гр. Троян в началото на 90-те години. Темата за жената продължава да вдъхновява художничката и намира нови интерпретации в творчеството и до днес. През 2010 г. тя прави още една керамика, връщайки се към подобни пластични търсения. Макар и близки като подход и замисъл, те са много различни. Ако първата от тези керамики е изпълнена като ваза с особена сложност поради големия обем и търсената тънкостенност, то по-късната от тях е по-близка до скулптурно изградена форма. Едната се отличава с изчистена форма, монохромност, а другата се повече детайли, различни фактури и глазури.

Обр. 16. Мария Крумовска, „Жена“ – керамика, 1994 г.

Обр. 17. Мария Крумовска, „Жена“ – керамика, 2010 г.

Последните творчески търсения на художничката в полето на керамиката са разкрити в серията „Яйцето“ – съдове, декоративни стенни произведения и бижута от глазиран порцелан, вдъхновени от шраусовите яйца.

Аз припознавам художничката и нейния нрав, нейния гняв във всички красиви буйни морета, във вълните и морската пяна. Ако ли пък не я познавате и

не сте я виждали ядосана, навярно не сте имали и щастието да се запознаете с нейната безмерна обич и добрина. Независимо от трудностите, които живота и поднася, тя винаги намира

сили да се усмихне, да изслуша и да помогне, не от любезност, а всеотдайно и безкористно. Разглеждайки изложбата, посетителите научават повече за това каква е Мария Крумовска в очите на някои от своите приятели, колеги и ученици, от написани от тях кратки текстове, поставени на избрани места сред творбите.

От 21 юли до 22 август 2021 г. в изложбена зала „Триъгълна кула на Сердика“ е представена изложбата „Equilibrium/Равновесие: Лирично и експресивно“ с живопис и рисунки на Александър Телалим и Василен Васевки.

През септември, в навечерието на празника на столицата и на нашия музей, същата изложбена зала продължава да бъде притегателен център за пред-

Обр. 18. Мария Крумовска, „Яйцето“ – порцелан, 2021 г.

Обр. 19. Мария Крумовска, „Море“ – акварел, 2020 г.

Христина Грозданова

ставяне на съвременно изкуство. Въпреки наложените мерки и при спазване на всички задължителни условия, на 17 септември там се открива първата самостоятелна изложба на Петя Евлогиева.

Петя Евлогиева е родена в Монтана, учи рисуване в Обединена школа по изкуства „Добри Христов“ при Рени Петрова. Завършва режисура и анимационен филм в Нов български университет. Има професионален опит в областта на анимацията и компютърните игри. Тя е сред най-известните български татуисти, носител на редица международни и български награди, свидетелство за уменията и в тази област. През последните години все повече се занимава с илюстрация, като работи по свои авторски издания, както и в партньорство със студио „Змей“, издателство „Рибка“, „Faber–Castell – България“, „Горичка в количка“ и др. Често в интервюта и обществени представления споделя, че подкрепата на семейството и близките и са особено важни за работата и успехите. Тя се жени за своя най-добър приятел и детска любов – Евгени Евлогиев, с когото имат две приказни дъщери, Гери и Йоана. Двата споделят не само грижите за децата и домашните любимци. Те работят заедно в собствено студио за татуиране.

Петя Евлогиева и съпругът ѝ отварят „ArtCore tattoo studio“ на ул. „Хан

Обр. 20. Откриване на изложбата на Мария Крумовска в изложбена зала „Триъгълна кула на Сердика“.

Обр. 21. Плакат на изложбата „Петте пътя на Петя“.

Обр. 22. Откриване на изложбата „Петте пътя на Петя“ в изложбена зала „Триъгълна кула на Сердика“.

Крум“ № 38 в центъра на София през 2008 г. Тогава тя прави първата си татуировка, която е автопортрет, нарисуван върху първия ѝ модел – разбира се нейния любим Генчо. Още същата година печели I награда за цветна татуировка на „Tattoo Fest Sofia“, 2008 г.

По това време художничката все още работи в компанията за компютърни игри „Gameloft“. Късната есен на 2009 г. се присъединява към екипа на „ArtCore tattoo“, което бележи началото на нейната професионална дейност в полето на изкуството на татуирането. Тогава Евгени вече татуира от 10 години и започва да обучава Петя, като продължава да го прави и до днес.

„Това, което може би ме прави успешна е, че работя индивидуално. Имам характерен стил, не на всеки допада, но с който се харесваме, е любов завинаги. Най-милото нещо за мен е как хората се кефят, че са част от „Клуба на Петя“, така се шегуваме, защото ми изпращат снимки от морето, събрали се напълно непознати и се снимали, само защото са татуирани от мен. Идеята на моите татуировки е лична. Всеки един има своята история, не е картинка, която намираш в интернет, защото това е картинката на твоя живот, уникална и лична, затова и много бързо се скъсява дистанцията при мен, защото обикновено трябва да разкажеш малко повече. А когато някой те изслуша и пресъздаде за теб най-милото или най-болното, ами ето я магията наречена Любов! Аз съществувам в този си вид благодарение на клиентите ми, на огромната им подкрепа и на това, че са наблизил! В стила си съм повлияна както от New School вълната в началото на 2000 г., Jimmy Litwalk, Jessy Smit, след това по-младите артисти Kelly Dotty, Jamieris, така и от любимият ми Alfons Mucha и изцяло ар нуво като стил в изобразителното изкуство.“ От тук произхожда богатството на цветове с подпомагащи линии и много силен, изразителен външен контур, които според Петя подхождат на татуировките, поради необходимостта от устойчивост на техниката във времето.

Във витрини са изложени някои от най-ценните награди, избрани от художничката. Сред тях са: „Summer Ink Fest Belgium“ 2012 – Best Color; „Evian Tattoo Show“ 2012 – Best of Sunday 3rd Place; „Trieste Tattoo Expo“ 2015 – Best Color Tattoo 1st Place, където я забелязват „Laceno“ – производители на машини за татуиране, които я правят свой спонсориран артист, част от професионалния екип и връзка в България; „Evian Tattoo Show“ 2018 – Best Color Tattoo 1st Place; „Evian Tattoo Show“ 2019 – Best Color Tattoo, награда за която Петя Евлогиева казва: „Това е най-голямата награда, която мога да спечеля на този етап за себе си, защото е на фестивал на който участват най-добрите световни татуисти, които правим анимационни татуировки. Нагадата се връчва всяка година на един артист за цялостно представане, а не за конкретна татуировка. Това ме прави част от велико семейство“.

„Златната ябълка“ е сред най-интересните и вълнуващи проекти, в които Петя Евлогиева се включва благодарение на натрупания, макар и за кратко, опит в областта на анимацията и компютърните игри. Тя попада в екипа на добилият днес голяма популярност проект за анимационен сериал по покана на своя приятел и колега Димитър Петров. Петя е сред първите петима художници, които подават ръка на Димитър и напълно авантюристично, се впускат в предиз-

Обр. 23. Избрани награди за татуиране.

Димитър, заедно с някои от първите си съмишленици, създава студио „Змей“, което провежда две успешни кампании за финансиране, няколко късометражни филми от вселената на „Златната ябълка“, няколко книги, турнета и безброй презентации, на развиващия се проект в различни градове, зали и институции, сред които е и представянето в Нощта на музеите през 2019 г. в Националния исторически музей. В социалните мрежи проектът има над 45 000 последователи. През 2020 г. БНТ излъчва пилотния епизод на „Златната ябълка“. 10 секунди от анимацията се правят за ден, а по-сложните сцени могат да отнемат месец. Целият 21-минутен епизод е подготвен за около половин година от сплотения колектив.

Обр. 24. Петя Евлогиева с екипа на „Златната ябълка“.

викателството да направят трейлъра на сериала, с който „Златната ябълка“ придобива популярност, като заявка за един по-голям проект. През 2016 г.

Обр. 25. Изложба „Голямото завръщане“ в СУ „Св. Климент Охридски“, 2015 г.

Обр. 26. Петя Евлогиева, „Astacus astacus“ – смесена техника, 2015 г.

В първата самостоятелна изложба на Петя Евлогиева са представени 4 оригинални творби, направени за изложбата „Голямото завръщане“. Тя е организирана от СУ „Св. Климент Охридски“ по повод Първата национална конференция по реинтродукция на консервационно значими видове в България през 2015 г. В Ректората са представени произведения на повече от 40 автори. Стилизираните илюстрации на растения на Петя Евлогиева се отличават сред тях, както по разпознаваемия стил на работа, така с използването на кафе, редом с акварел, гваш и маркер. След това изложбата е представена и в Националния природонаучен музей, Биологическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, Регионалния исторически музей – Благоевград, Природонаучния музей в Пловдив, Природонаучния музей в Русе и Ботаническата градина в Балчик.

Петя Евлогиева навлиза в полето на илюстрацията и добива голяма популярност със свой авторски проект за книга, който за изминалите няколко години продължава да се развива в поредицата за „Лиска“. Художничката започва да рисува „Лиска“ още през 2015 г. като приятелите и веднага разкриват самата нея в новия персонаж. „Лиска за мен е олицетворение на съвременната работеща майка, която по своя леко непохватен начин се опитва да балансира между домакинстване, майчинство – да е упора и пример на малките лисичета“, споделя Петя в интервю на Петър Петров за div.bg през 2016 г., когато работи по „Коледата на Лиска“, първата от три издадени книжки. В момента авторката работи по четвъртата. Работното и заглавие е „Отначало“. В нея отново присъства темата за мястото на работата в живота на майката, за загубата на дългогодишен труд и важната роля на семейството и близките в трудните моменти.

Обр. 27. Оригинални илюстрации за поредицата „Лиска“ в изложбата „Петте пътя на Петя“.

Първата издадена книга на Петя е „Коледата на Лиска“ от 2016 г. Тя е истински коледен подарък, опакован в направена за случая хартия и залепена с восъчен печат. Всяка една от книжките за представянето е грижливо приготвена с подобаващите за празника доброта и старание. Всяка от тях достига под елхата на своя получател с обичта не само на подаряващия я, но и с тази на нейната авторка и всички помагали за създаването и. Тук за първи път срещаме Лиска, наистина понякога тромава, не винаги безгрешна и блестяща, но винаги основна движеща сила в семейството. Окрилена от обичта и подкрепата на своя Металиско, дори изморена, дори често претоварена от грижи, мисли за работата, сметките, ремонтите на дома и колата, тя винаги намира сили да направи топло и ароматно лакомство, с което да изненада малките лисичета. И дори не само това, в нейното сърце и техния дом, винаги има място за още едно, две или дори три

кутрета, копнеещи за обич и подслон. Сред лисичите персонажи винаги присъстват кучета, котета и птичета.

„Изгубеният плаж“ от 2017 г. е втората издадена книга от поредицата за Лиска и е част от петото издание на екологичната инициатива „Книги за смет“ на фондация „Credo Bonum“ и издателство „Smart books“, които подаряват безплатно нови книги срещу килограм пластмасови отпадъци. В нея е застъпена темата за рециклирането и разделното изхвърляне на отпадъци, която трайно присъства в творчеството на художничката.

„Буря, мартеници и няколко гръмотевици“ от 2018 г. е третата книга от поредицата за познатата и любима за мнозина Лиска. Както личи от първата, посветена семейния уют и един от най-светлите празници – Коледата, така и от много други проекти на Петя Евлогиева, тя обича да ни напомня за това колко важни са традициите. Покрай забавните случки и правенето на мартеници в бабината къща, малките лисичета се научават на добрина, търпение, прошка, работливост, обич и неусетно стъпка по стъпка вървят по своя собствен път към създаването собствено голямо сплотено семейство.

Илюстрациите на Петя Евлогиева достигат до повече хора и най-вече до най-малките благодарение на успешната и работа съвместно с издателство „Рибка“ – едно от новите, малки издателства насочени към работата със съвременни художници и създаването на издания за деца, игри и други продукти с авторски илюстрации. Петя Евлогиева е автор на визията на: „Ангелчета за заспиване“ – малка игра с 20 приказно илюстрирани карти. Кратка и успокояваща, тя се превръща в семеен ритуал и помага на малките играчи да заспят. „Не се сърди жабче“, както предполага и името, това е семейна игра, подобна на „Не се сърди, човече!“. Тя съдържа две игри – „Не се сърди, жабче!“ и „Дама“. Те са разположени от двете страни на игрална дъска, която се сглобява като пъзел. „Русалски игри“ е още една игра на издателство „Рибка“ с 31 авторски рисунки на Петя Евлогиева. През май 2019 г. художничката се включва в предизвикателството „MerMay“ (Mermaid – May) в „Instagram“ и представя по една илюстрация всеки ден. Скоро след това всички приказни русалки от скицника оживяват в детската игра, на издателство „Рибка“.

Един от последните проекти, вдъхновили Петя Евлогиева, е „Конкурс за различни цветове и форми“. Той е организиран от „Faber–Castell – България“ по случай своята 260-годишнина в партньорство с магазин „Импресия“ и четирима художници. Всеки от тях представя една техника и подготвя по една рисунка за всяка от четирите седмици през април. Посредством тези публикации, те подкрепят и мотивират участниците в конкурса.

„Горичка в количка“ е още един от най-новите благотворителни проекти с участие на Петя Евлогиева. Това е съвместна инициатива на сдружение „Горичка“ и Съюза на лесовете в България, като част от образователния проект „Гората и климатичните промени“. Магдалена Малеева, Петя Димитрова и Жустин Томас изработват караваната, пътуват с групи деца от различни училища, запознават ги с теми свързани с опазването на природата и сядат дръвчета. Петя Евлогиева е автор на шест картички за инициативата.

Обр. 28. Оригинални илюстрации за „Куче-Календар“ в изложбата „Петте пътя на Петя“.

„Куче-Календар“, 2021 г. е благотворителен календар с авторски илюстрации на кучета, подготвен от художничката Петя Евлогиева, в подкрепа на Фондация „R.E.D Pet“ и тяхната кауза „Rescue Every Different Pet“. Доброволците им спасяват от улицата десетки бедстващи животни и от години със собствени сили им осигуряват лечение, транспорт, и им намират постоянни домове.

В „Петте пътя на Петя“, първата самостоятелна изложба на Петя Евлогиева, са показани избрани оригинални илюстрации от всички изброени проекти, като във витрини са изложени и повечето от реализираните проекти – книги и игри. След тържественото и представяне в изложбена зала „Триъгълна кула на Сердика“ по случай празника на музея и града, изложбата е представена и в една от залите за временни експозиции в централната сграда на РИМ–София, където остава още месец.

„Триъгълна кула на Сердика“ – сравнително нова и все още добиваща популярност изложбена зала със сравнително голяма площ и съвременно експозиционно оборудване – постепенно все повече се припознава като предпочитано пространство за представяне на съвременни български и чуждестранни автори, както и на организации и кураторски колективи. На 22 септември там отваря врати изложбата „Скрити послания“, част от ежегодното провеждане „Sofia paper art fest“, Дни на японската култура в България. В нея са представени дарени и наградени произведения на японски автори от колекция „Аматерас“.

Между 26 и 30 октомври тази изложбена зала е сред местата, избрани

Обр. 29. Откриване на изложбата „Петте пътя на Петя“.

Обр. 30. Никола Колев, „Бик“, монументална скулптура – месинг, 2002 г.

Обр. 31. Никола Колев, „Хубавка“ – 3D принт.

Обр. 32. Никола Колев, „Хубавка“ – екстериорна скулптура.

открива още една изложба с участието на утвърдени съвременни художници. В изложбата „Паралелни светове“ на Никола Колев за първи път са събрани някои от най-емблематичните му творби. Сред тях е монументалната скулптура „Бик“, която се е намирала пред централния вход на фирмената сграда на „Киров и Бош“ в столицата. Други монументални произведения, както и такива от колекции и галерии в чужбина са представени с фотографии. Единствената творба, представена в изложбата с 3D модел, а не в оригинал, е монументална пластика от частна колекция в столицата.

Някои от най-впечатляващите творби в изложбата са скулптурите от серията „Троя“. Конете присъстват трайно в творчеството на Никола Колев и про-

Обр. 33. Никола Колев, „Троя“ – бронз, 2020 г..

Обр. 34. Никола Колев, „Шах“ – месинг и мрамор.

за провеждането на осмото издание на DA Fest – international digital art festival, в който тази година са представени над 30 творци от различни държави. Това е още един от престижните форуми на съвременно изкуство в България, за който Регионален исторически музей – София вече е траен партньор.

На 7 октомври 2021 г. в голямата зала за временни експозиции на РИМ–София се

Мястото на съвременното изкуство в Регионален исторически музей – София

дължават да бъдат интерпретирани от него по нови начини. Вплитането на мотиви, свързани с античната ни история и археологията в произведенията му е вдъхновено от участието му в международния фестивал „Дни на тракийската култура“ по покана на Жорж Трак. Никола Колев използва релефни фрагменти от сцени на щита на Ахил и ги превръща в акценти в своите скулптури.

Особено впечатляващи сред творбите на скулптора са емблематичните шахове. Единият от тях, с размери 220 × 220 см от 2014 г. се състои от 32 авторски скулптури от месинг, подредени върху мраморна плоча. В изложбата са представени още два, по-малки по размер шаха. Във всеки от тях фигурите за игра са същият брой, различни авторски скулптурни творби.

Художникът, творецът рядко допуска намеса в своя личен свят, в своите свършени и неприкосновени творби. В тази изложба откриваме поредица от

Обр. 35. Никола Колев и Анелия Райкова, „Паралелни светове“: „Харизматичността на безкрая“ – смесена техника, 2021 г.

Обр. 36. Никола Колев и Панайот Панов, „Паралелни светове“: „Св. Георги и змея“ – смесена техника, 2021 г.

Обр. 37. Никола Колев и Тодор Райков, „Паралелни светове“: „Бетовен“ – смесена техника, 2021 г.

Обр. 38. Никола Колев и Мариана Вазарова, „Паралелни светове“: „Сияние от дълбините на океана“ – смесена техника, 2021 г.

Обр. 39. Никола Колев и Онник Каранфилян, „Паралелни светове“: „Умираща цивилизация“ – смесена техника, 2021 г.

Обр. 40. Никола Колев и Стоил Мирчев, „Паралелни светове“: „Светове“ – смесена техника, 2021 г.

Обр. 41. Никола Колев и Жорж Трак, „Паралелни светове“: „Буцефал“ – смесена техника, 2021 г.

Обр. 42. Никола Колев и Дончо Дончев, „Паралелни светове“: „Светове“ – смесена техника, 2021 г.

Обр. 43. Никола Колев и Тодор Мирчев, „Паралелни светове“ – смесена техника, 2021 г.

произведения, които показват, че съвместната работа на двама силни художници не само е възможна, но и може да ни изненада. Никола Колев работи заедно със свои приятели. Всеки от тях, утвърден и независим автор, се впуска в предизвикателството да преобрази една от творбите му и да я направи своя. За по-малко от една година Анелия Райчева, Тодор Райчев, Дончо Дончев, Жорж Трак, Тодор Мирчев, Стоил Мирчев, Панайот Панов, Онник Каранфилян и Марияна Везарова превръщат 9 еднакви отливки с един от емблематичните коне на Никола Колев в неузнаваеми, различни, впечатляващи части от едно цяло – проектът „Паралелни светове“.

Удоволствието от разглеждането на творбите в залата на РИМ–София по време на вернисажа е съпроводено от музикалния съпровод на Йоанна-Мария Тодорова – дъщеря на Никола Колев.

Обр. 44. Никола Колев, „Малки пластики“ – бронз, 2021 г.

Обр. 45. Никола Колев, „Женска фигура“ – бронз, 2016 г.

На 20 октомври 2021 г. в още една от залите за временни експозиции на РИМ–София се открива изложбата „Dog Kingdom“. Младата художничка представя свой авторски проект за луксозно тестве карти за игра, изрисувани с елегантни птици и кралски кучета.

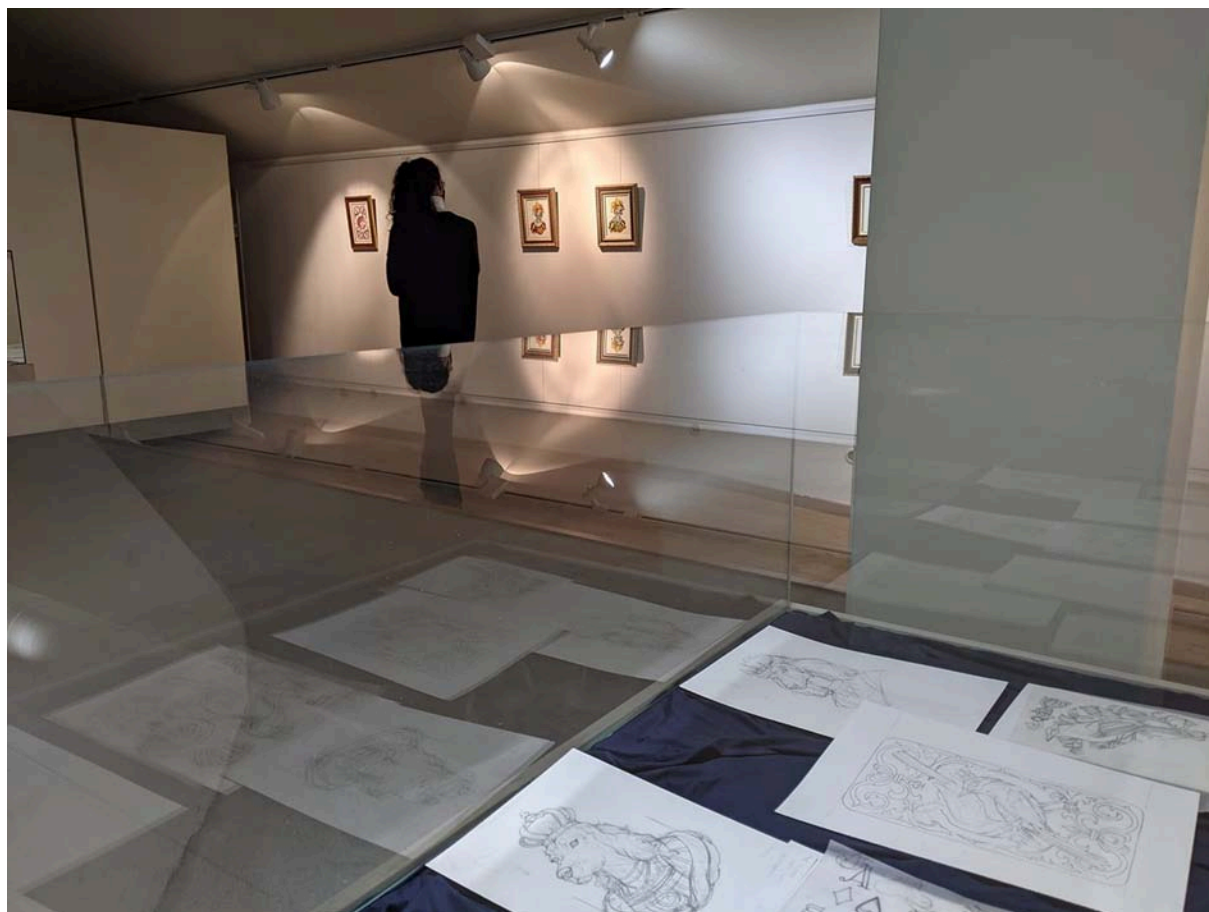
Обр. 46. Плакат на изложбата „Dog Kingdom“.

Обр. 47. Анелия Пашова, „Асо пика“ – акварел, 2021 г.

Тестето съдържа стандартните 52 карти, символизиращи седмиците в година. Тринадесетте основни карти символизиращи тринадесетте лунни месеца, четирите бои – сезоните. Художничката цели да се отдалечи от характерната стилизация на картите и се стреми да пресъздаде живи образи с техниката на класическия акварел, типична за нейното творчество. Впечатлена от историята на картата асо пика, превърнало се в символ и най-висока карта, след като на него започва да се поставя печат удостоверяващ платените данъци през XVIII век в Англия, художничката разработва илюстрацията за тази карта с кралска птица, пронизана от копие – пик. В сайта на Анелия Пашова има подробна информация, повече за първообразите и вдъхновението за останалите карти. Преди появата им в някои малки бутикови магазини и галерии в центъра на столицата, те могат да бъдат закупени в магазина на РИМ–София. В изложбата „Dog Kingdom“ са представени всички оригинални илюстрации, както и проекти, етапи от работата на младата художничка.

Въпреки всички трудности и внезапно променящи се условия за работа, през изминалата година в музея и неговите филиали продължават да се провеждат все повече изложби и събития, насочени към представянето на съвременни автори. Макар основната и най-важна функция на музеите да е да съхраняват, изследват и представят своите експонати и историята, то не по-маловажна е и тяхна роля да моделират съвременния художествен и културен живот, да съхраняват късчета от настоящето и да ги запазят във времето.

Обр. 48. Откриване на изложбата „Dog Kingdom“.

S U M M A R Y

THE PLACE OF CONTEMPORARY ART
IN REGIONAL HISTORY MUSEUM – SOFIA
TEMPORARY EXHIBITIONS
OF CONTEMPORARY BULGARIAN ARTISTS IN 2021

Hristina Grozdanova

For more than five years, after the opening of the new permanent exhibition of the of the Sofia History Museum in the restored building of the former Central Mineral Bath, the magnificent architectural monument has become a place for contemporary art. In addition to a large number of exhibitions presenting artifacts, exhibits, objects, works of art and archival photographs related to the history of the city, in the halls of the museum and in the branches, we can visit also exhibitions of contemporary Bulgarian and foreign authors, artistic groups and organizations.

Over the past few years, the museum has gradually become a lasting partner of several of the largest, regularly held events related to the development of contemporary art life in the capital. Among them are the *Paper Art Fest*, *DA Fest – International digital art festival*, *Biennial of Illustration* and others. Apart from them, exhibitions related to educational programs are also presented annually, as well as exhibitions of authors working in various fields. Despite all the hardships and changes that have occurred recently, in 2021 the Regional History Museum – Sofia managed to realize most of the planned events and exhibitions, including “Children’s touches” - an exhibition of scholars of Mincho Todorov, an exhibition on the occasion of 60 years of Hristo Hristov, exhibition on the occasion of 65 years of Maria Krumovska, “Equilibrium/Equilibrium: Lyrical and Expressive” with paintings and drawings by Alexander Telalim and Vasilen Vasevki, “Five Ways of Petya” first solo exhibition of Petya Evlogieva, exhibition “Parallel Worlds” by Nikola Kolev and the exhibition “Dog Kingdom” by Anelia Pashova.

Fig. 1. Opening of the exhibition “Children’s touches”.

Fig. 2. Opening of the exhibition “Children’s touches”.

Fig. 3. Opening of the exhibition “Children’s touches”.

Fig. 4. Mincho Todorov in Sunlight children center.

Fig. 5. Nasimo (Stanislav Trifonov) in Sunlight children center.

Fig. 6. Poster of the exhibition "Children's touches".

Fig. 7. The director of RHM–Sofia, Assoc. Prof. PhD. Veneta Handzhiyska-Yankulova, opens the exhibition of Maria Krumovska.

Fig. 8. Maria Krumovska, "Woman" – ink painting, 1987.

Fig. 9. Maria Krumovska, "Woman" – charcoal drawing, 2021.

Fig. 10. Maria Krumovska, "Woman" – charcoal and chalk painting, 2021.

Fig. 11. Maria Krumovska, "For Tina from mom" – ink painting, 2009.

Fig. 12. Maria Krumovska, "For grandmother and grandson" – watercolour painting, 2021.

Fig. 13. Maria Krumovska, "Monkeys" – charcoal drawing, 2012.

Fig. 14. Maria Krumovska, "Eagle" – ink painting, 2021.

Fig. 15. Maria Krumovska, "Carnation" – watercolour painting, 2020.

Fig. 16. Maria Krumovska, "Woman" – pottery, 1994.

Fig. 17. Maria Krumovska, "Woman" – pottery, 2010.

Fig. 18. Maria Krumovska, "An Egg" – porcelain, 2021.

Fig. 19. Maria Krumovska, "Sea" – watercolour painting, 2020.

Fig. 20. Opening of Maria Krumovska's exhibition in the Triangular Tower of Serdica Hall.

Fig. 21. Poster of the exhibition "Five ways of Petya".

Fig. 22. Opening of the exhibition "Five ways of Petya" in Triangular Tower of Serdica Hall.

Fig. 23. Selected awards for tattooing.

Fig. 24. Petya Evlogieva with the team of "The Golden Apple".

Fig. 25. Exhibition "The Great Return" at Sofia University "St. Kliment Ohridski", 2015.

Fig. 26. Petya Evlogieva, "Astacus astacus" – mixed technique, 2015.

Fig. 27. Original illustrations for "Liska" Series in the exhibition "The Five Ways of Petya".

Fig. 28. Original illustrations for "Dog-Calendar" in the exhibition "The Five Ways of Petya".

Fig. 29. Opening of the exhibition "Five ways of Petya".

Fig. 30. Nikola Kolev, "Bull" – monumental sculptor, brass, 2002.

Fig. 31. Nikola Kolev, "Pretty" – 3D print.

Fig. 31. Nikola Kolev, “Pretty” – exterior sculpture.

Fig. 33. Nikola Kolev, “Troy” – bronze, 2020.

Fig. 34. Nikola Kolev, “Chees” – brass and marble.

Fig. 35. Nikola Kolev and Anelia Raykova, “Parallel worlds”: “Charisma of infinity” – mixed technique, 2021.

Fig. 36. Nikola Kolev and Panayot Panayotov, “Parallel worlds”: “St. George and the Dragon” – mixed technique, 2021.

Fig. 37. Nikola Kolev and Todor Raikov, “Parallel worlds”: “Beethoven” – mixed technique, 2021.

Fig. 38. Nikola Kolev and Mariana Vazarova, “Parallel worlds”: “Radiance from the depths of the ocean” – mixed technique, 2021.

Fig. 39. Nikola Kolev and Onnik Karanfilyan, “Parallel worlds”: “Dying civilization” – mixed technique, 2021.

Fig. 40. Nikola Kolev and Stoil Mirchev, “Parallel worlds”: “Worlds” – mixed technique, 2021.

Fig. 41. Nikola Kolev and George Trak, “Parallel worlds”: “Buchefal” – mixed technique, 2021.

Fig. 42. Nikola Kolev and Doncho Donchev, “Parallel worlds”: “Worlds” – mixed technique, 2021.

Fig. 43. Nikola Kolev and Todor Mirchev, “Parallel worlds” – mixed technique, 2021.

Fig. 44. Nikola Kolev, “Small plastics” – bronze, 2021 .

Fig. 45. Nikola Kolev, “Woman figure” – bronze, 2016.

Fig. 46. Poster of the exhibition “Dog Kingdom”.

Fig. 47. Anelia Pashova, “Ace of spades” – watercolour painting, 2020.

Fig. 48. Opening of the exhibition “Dog Kingdom”.

Ключови думи: съвременното изкуство, изложби, музеология, функции на музея

Key words: contemporary art, exhibition, museology, museum functions